

Förslag och motiv till föreskrifter för vattenskyddsområde för Nyhammar vattentäkt

Syftet med vattenskyddsområdet är att skydda den allmänna dricksvattentäkten och grundvattenmagasinet vid Nyhammar så att tillgången till och kvaliteten på grundvattnet säkras i ett flergenerationsperspektiv. För att uppnå syftet föreslås föreskrifter för det skyddsområde som avgränsats för Nyhammar vattentäkt. Nedan redovisas föreslagna föreskrifter samt motiv till dessa.

Nyhammar vattenskyddsområde är indelat i primär, sekundär och tertiär skyddszon. Vattenskyddsområdets avgränsning redovisas i bifogad karta.

Olyckshändelser, spill eller läckage inom skyddsområdet som kan medföra risk för yt- eller grundvattenförorening ska omedelbart anmälas av den som orsakat tillbudet eller fått kännedom om händelsen. Anmälan ska göras till räddningstjänsten, tel. 112.

Definitioner av begrepp som används i de föreslagna föreskrifterna finns i 11 §.

1 § Petroleumprodukter och andra för grundvatten skadliga ämnen

Primär skyddszon: Hantering av petroleumprodukter och andra för grundvatten skadliga ämnen får endast ske på ett sådant sätt att spill och läckage kan samlas in och omhändertas.

Hantering av petroleumprodukter med större volym än 100 liter kräver tillstånd. Undantag från kravet på tillstånd gäller för transport av petroleumprodukter samt för drivmedel i fordons och maskiners egna tankar.

Obevakad uppställning av arbetsfordon eller arbetsmaskiner kräver tillstånd.

Sekundär skyddszon: Petroleumprodukter och andra för grundvatten skadliga ämnen ska hanteras på ett sådant sätt att spill och läckage kan samlas in och omhändertas.

Hantering av petroleumprodukter med större volym än 150 liter kräver tillstånd. Undantag från kravet på tillstånd gäller för transport av petroleumprodukter samt för drivmedel i fordons och maskiners egna tankar.

Obevakad uppställning av arbetsfordon eller arbetsmaskiner kräver tillstånd.

Motiv till föreskrift

I samhället hanteras en stor mängd ämnen som kan vara skadliga för grundvattnet. För en del av dessa ämnen saknas idag kunskap om hur de påverkar människors

hälsa och miljön. Ämnena visar en stor variation i föroreningspotential och kan förekomma i olika koncentrationer. På grund av kunskapsluckor och ämnenas mångfald anses det inte ändamålsenligt att i föreskrifterna fastställa en enhetlig volymsgräns för ”för grundvattnet skadliga ämnen”. Istället föreslås en föreskrift som anger att sådana ämnen ska hanteras på ett sätt som minimerar risken för förorening av grundvattnet. Genom att betona säker hantering snarare än specifika volymer bedöms föreskrifterna ge ett starkt skydd för vattentäkten samtidigt som föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att uppnå syftet med skyddet. Begreppet ”för grundvattnet skadliga ämnen” definieras i 11 §.

Petroleumprodukter kan slå ut en vattentäkt eftersom redan mycket små mängder av petroleumprodukter i vattnet (cirka 5 µg/l) påverkar smaken och gör det odrickbart. Hantering och lagring av petroleumprodukter utgör därför en risk för förorening av grundvatten. Risker kan till exempel uppstå genom spill och läckage, i samband med olyckor eller vid brand.

Förvaring av diesel, eldningsolja, spillolja och andra miljö- och brandfarliga vätskor i cisterner ovan och i mark regleras, förutom i ovan angivna föreskrifter, i flera olika lagstiftningar, till exempel:

- 14 kapitlet miljöbalken (1998:808) om kemiska produkter och biotekniska organismer med tillhörande förordningar.
- Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2021:10) om skydd mot mark- och vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor,
- MSB:s föreskrifter och allmänna råd (MSBFS 2018:3) om cisterner med anslutna rörledningar för brandfarliga vätskor
- MSB:s föreskrifter (MSBFS 2013:3) om tillstånd till hantering av brandfarliga gaser och vätskor.
- Miljöbalkens hänsynsregler (2 kap. miljöbalken) vilka även gäller ”andra för grundvattnet skadliga ämnen”.

Enligt befintlig lagstiftning gäller generellt att tillstånd ska sökas hos Räddningstjänsten för hantering av större mängder brandfarliga varor medan anmälan ska ske till kommunen för installation eller kassering av mindre cisterner för brandfarliga varor.

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2021:10) ska tillsynsmyndigheten skriftligen informeras i samband med installation av cistern som är större än 1 m³. I föreskriften anges även särskilda bestämmelser inom vattenskyddsområden. Till exempel ska den som under minst fem dagar under en sammanhängande trettiodagarsperiod avser att hantera mer än 150 liter brandfarliga vätskor eller spilloljor i lösa behållare skriftligen informera tillsynsmyndigheten. Vidare anges att cisterner i och ovan mark samt lösa behållare ska ha sekundärt skydd inom vattenskyddsområde. Inom det särskilt sårbara område som den primära skyddszonen utgör bedöms Naturvårdsverkets föreskrifter inte var tillräckliga då redan en mycket liten mängd petroleumprodukt kan förstöra en vattentäkt. Inom primär skyddszon föreslås därför i föreskrifterna att hantering av

petroleumprodukter med större volym än 100 liter kräver tillstånd, med undantag från transport av petroleumprodukter samt för drivmedel i fordons och maskiners egna tankar. Hantering får dock endast ske på ett sådant sätt att allt spill och läckage kan samlas in och omhändertas.

Inom sekundär skyddszon föreslås att hantering av petroleumprodukter med större volym än 150 liter kräver tillstånd. Även här undantas transport av petroleumprodukter samt drivmedel i fordons och maskiners egna tankar samt att hantering endast får ske på ett sådant sätt att spill och läckage kan samlas in och omhändertas.

Obevakad uppställning av arbetsfordon kan utgöra flera risker för grundvattnet, särskilt om fordonen har behov av underhåll eller om de inte är korrekt utrustade för att hantera potentiella läckage. Det finns till exempel risk för läckage av oljor, bränsle och hydraulvätskor. Även små, kontinuerliga läckage över en längre tid kan leda till ansamling av föroreningar i jordlagren, vilket på sikt kan tränga ner i grundvattnet. För att minska dessa risker föreslås att obebakad uppställning av arbetsfordon eller arbetsmaskiner ska kräva tillstånd inom primär och sekundär skyddszon.

Tillståndsförfarandet för hantering av petroleumprodukter och uppställning av arbetsfordon och arbetsmaskiner i föreskrifterna ger den kommunala nämnden för miljöfrågor möjlighet att säkerställa att verksamhetsutövaren har tillräcklig kunskap om riskerna med verksamheten. Nämnden har också möjlighet att föreskriva villkor för att säkerställa att miljöaspekter beaktas och att nödvändiga skyddsåtgärder vidtas, till exempel kring hur tankning får ske, att underlaget ska vara tätt, att hela den hanterade volymen vid läckage förhindras tränga ner i marken och att det finns absorptionsmedel tillgängligt för att snabbt kunna åtgärda mindre spill av bränsle.

Inom den tertiära skyddszonen bedöms befintlig lagstiftning, tillsammans med miljöbalkens hänsynsregler, vara tillräcklig för att uppnå syftet med skyddet.

2 § Bekämpningsmedel

Primär skyddszon: Hantering av bekämpningsmedel är förbjuden. Undantag från förbudet gäller för hantering inomhus samt vid punktbehandling som har en sådan begränsad omfattning att grundvattenkvaliteten inte försämras.

Sekundär skyddszon: Hantering av bekämpningsmedel kräver tillstånd. Undantag från kravet på tillstånd gäller för hantering inomhus samt vid punktbehandling som har en sådan begränsad omfattning att grundvattenkvaliteten inte försämras.

Motiv till föreskrift

Hantering av bekämpningsmedel inom vattenskyddsområdet bedöms utgöra en stor risk för förorening av vattentäkten eftersom mycket små mängder bekämpningsmedel kan ge en långvarig påverkan på vattentäkten. Bekämpningsmedel som når grundvattenzonen kan föras vidare till nedströms liggande områden och återfinnas i yt- eller grundvatten långt från den plats där de har använts. Risk att bekämpningsmedel förorenar grundvattnet kan uppkomma vid både lagring och hantering.

Hantering av bekämpningsmedel regleras, förutom i ovan angivna föreskrifter, i flera olika lagstiftningar:

- Europaparlamentets förordning nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden, styr processen att godkänna preparat.
- 14 kapitlet miljöbalken (1998:808) om kemiska produkter och biotekniska organismer
- Förordning (2014:425) om bekämpningsmedel, styr användning av kemiska bekämpningsmedel
- Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel
- Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:3) om spridning av vissa biocidprodukter.
- Miljöbalkens hänsynsregler (2 kap. miljöbalken)

I föreskrift NFS 2015:2 finns en särskild bestämmelse som hanterar ett generellt krav på tillstånd för användning av växtskyddsmedel inom vattenskyddsområden. Bestämmelsen gäller dock endast för vattenskyddsområden som inrättades före den 1 januari 2018 och omfattar därför inte det kommande vattenskyddsområdet för Nyhammar vattentäkt.

Inom det särskilt känsliga område som vattenskyddsområdet utgör bedöms befintlig lagstiftning inte vara tillräcklig då redan en mycket liten mängd bekämpningsmedel kan förstöra en vattentäkt. För att bibehålla ett råvatten fritt från bekämpningsmedel föreslås därför att hantering ska vara förbjuden inom den primära skydds-zonen och omfattas av tillstånd inom den sekundära skydds-zonen. Begränsad punktbehandling

och hantering inomhus för husbehov föreslås vara undantaget från förbud och krav på tillstånd. Syftet med undantaget är att möjliggöra småskaliga och kontrollerade insatser med minimal risk för grundvattnet. Exempelvis kan enklare bekämpning, som placering av myrddosor, ske utan att påverka grundvattenkvaliteten. Även behandling av skadedjursangrepp i byggnader kan omfattas av undantaget under förutsättning att tillräckliga försiktighetsåtgärder vidtas för att undvika förorening av grundvattnet.

Tillståndsförfarandet inom den sekundära skyddszonen ger den kommunala nämnden för miljöfrågor möjlighet att förena tillståndet med särskilda villkor för att hanteringen ska kunna bedrivas utan risk för vattentäkten. Villkor kan till exempel ställas på invallad yta vid lagring, riskbedömningar, kontrollprogram eller mark- och vindanpassade skyddsavstånd mot öppna vattenvägar och andra känsliga punkter. Tillstånd för hantering av bekämpningsmedel kan ges för samma tidsperiod som verksamhetsutövarens växtföljd, exempelvis 5 år, när det gäller jordbruk.

Det bör ställas höga krav på verksamhetsutövarens tillståndsansökan. I ansökan bör verksamhetsutövaren bland annat kunna redogöra för jordlagerföljd, grundvattenförhållanden, topografi, när och hur spridning avses utföras, var lagring sker, testprotokoll för spruta, lägen för och utformning av täckdikningsbrunnar, gröda och preparat samt dos.

Inom den tertiära skyddszonen bedöms befintlig lagstiftning, tillsammans med miljöbalkens hänsynsregler, vara tillräcklig för att uppnå syftet med skyddet.

3 § Växtnäringsämnen

Primär skyddszon: Hantering av växtnäringsämnen såsom stallgödsel, handelsgödsel och avloppsslam kräver tillstånd. Undantag från kravet på tillstånd gäller för hantering för husbehov.

Sekundär skyddszon: Hantering av växtnäringsämnen såsom stallgödsel, handelsgödsel och avloppsslam kräver anmälan. Undantag från kravet på anmälan gäller för hantering för husbehov.

Motiv till föreskrift

Hantering av växtnäringsämnen förekommer inom jordbruk och kan även förekomma inom skogsbruk. Hantering av stallgödsel och handelsgödsel kan medföra en risk för att patogener, läkemedelsrester och närsalter förorenar vattentäkten.

Hantering av växtnäringsämnen regleras enligt flera olika lagstiftningar, se nedan. Mycket av regelverket är kopplat till att begränsa utläckage av näringsämnen med hänsyn främst tagen till övergödningsproblematik.

- Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket
- Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring
- Kungörelse med föreskrifter om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket.
- Miljöbalkens hänsynsregler (2 kap. miljöbalken)

För att undvika risk för negativ påverkan på vattentäkten föreslås att hantering av växtnäringssämnen såsom stallgödsel och handelsgödsel kräver tillstånd inom primär skyddszon och att sådan hantering ska anmälas inom sekundär skyddszon. Det ger den kommunala nämnden för miljöfrågor möjlighet att säkerställa att verksamhetsutövaren har tillräcklig kunskap om riskerna med verksamheten samt möjlighet att sätta upp villkor så att nödvändiga skyddsåtgärder vidtas. Undantag från kravet på tillstånd respektive anmälan gäller för hantering av växtnäring för husbehov. Med husbehov avses hantering för eget behov, inte till avsalu, till exempel hantering i samband med trädgårdsodling. Gödselhantering från pälsdjur eller fjäderfä som inte är sällskapsdjur samt från nötkreatur, häst, get, får eller svin anses inte vara för husbehov.

Inom den tertiära skydds-zonen bedöms befintlig lagstiftning, tillsammans med miljöbalkens hänsynsregler, vara tillräcklig för att uppnå syftet med skyddet.

4 § Skogsbruksåtgärder samt upplag av timmer m.m.

Primär skyddszon: Upplag av timmer, massaved, grot, flis och bark kräver tillstånd. Undantag gäller för lagring av ved eller andra träbaserade produkter för uppvärmning för husbehov.

Skogsbruksåtgärder kräver anmälan. Undantag från kravet på anmälan gäller för skogsbruksåtgärder som utförs med handhållna redskap.

Sekundär skyddszon: Upplag av timmer, massaved, grot, flis och bark kräver anmälan. Undantag gäller för lagring av ved eller andra träbaserade produkter för uppvärmning för husbehov.

Skogsbruksåtgärder kräver anmälan. Undantag från kravet på anmälan gäller för skogsbruksåtgärder som utförs med handhållna redskap.

För hantering av bekämpningsmedel och växtnäringssämnen inom skogsbruket hänvisas till 2–3 §§.

Motiv till föreskrift

Skogsbruket är en stor näring inom vattenskyddsområdet. Upplag av timmer, massaved, grot, flis och bark kan utgöra en risk för vattentäkterna på grund av lakvatten som kan innehålla bland annat fenoler, fosfor och syreförbrukande ämnen.

För att lagring ska kunna ske under en längre tid kan det krävas behandling med kemikalier för att motverka skadedjursangrepp. I samband med bevattning av timmerupplag ökar urlakningen. För att undvika risk för förorening av vattentäkten föreslås krav på tillstånd för upplag av timmer m.m. inom den primära skyddszonen. Undantag från kravet på tillstånd föreslås gälla för lagring av ved och liknande för husbehov. Kravet på tillstånd ger kommunen möjlighet att säkerställa att verksamhetsutövaren har tillräcklig kunskap om riskerna med verksamheten samt möjlighet att sätta upp villkor så att nödvändiga skyddsåtgärder vidtas, till exempel att bevattning av timmerupplag inte tillåts. Det ger också kommunen möjlighet att föra en diskussion med verksamhetsutövaren angående upplagets lokalisering.

Skogsbruksåtgärder som markberedning, gallring och avverkning är åtgärder som på olika sätt påverkar mark- och vattenförhållanden. Markberedning kan till exempel leda till ökad erosion och näringsläckage medan gallring och avverkning förändrar vattenbalansen och kan leda till ökade grundvattennivåer och risk för föroreningsspridning. Vissa skogsbruksåtgärder kan anmälas för samråd (enligt 12 kap 6 § Miljöbalken) till Skogsstyrelsen och avverkning som omfattar minst 0,5 ha ska enligt Skogsvårdslagen anmälas till Skogsstyrelsen. Det finns inga krav på anmälan för gallring eller mindre slutavverkningar. I samband med Skogsstyrelsens ärendehantering är fokus inte att samråda kring verksamhetens påverkan på grundvattnet. Det är fastighetsägarens ansvar att ta hänsyn till områdesskydd, som till exempel vattenskyddsområde, i samband med skogsbruksåtgärder. Genom att skogsbruksåtgärder, annat än med handhållna redskap, föreslås kräva anmälan inom primär skyddszon uppmärksammas verksamhetsutövaren på att arbeten sker inom vattenskyddsområde samt vilka försiktighetsåtgärder som ska vidtas under arbetets gång.

Inom den tertiära skyddszonen bedöms befintlig lagstiftning, tillsammans med miljöbalkens hänsynsregler, vara tillräcklig för att uppnå syftet med skyddet.

5 § Avloppsanläggningar

Primär skyddszon: Nyetablering av enskild avloppsanläggning för vattentoaletter med grundvatten som recipient är förbjuden.

Ändring av befintlig enskild avloppsanläggning kräver tillstånd.

Motiv till föreskrift

Enskilda avlopp utgör en risk för vattenförsörjningen i samband med bristande underhåll av anläggningen eller otillräcklig rening av avloppsvattnet. Bristfällig rening kan leda till att patogener (sjukdomsframkallande bakterier, virus och andra mikroorganismer), näringsämnen, kemikalier, läkemedelsrester med mera kan spridas från anläggningarna.

Inom Hällefors kommun gäller generellt att det för anläggande av enskilt avlopp för klosettvattnen krävs tillstånd från den kommunala nämnden för miljöfrågor enligt 9:e kapitlet 6 § miljöbalken samt 13 § i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Allt utsläpp av spillvatten räknas som miljöfarlig verksamhet vilket bland annat innebär att spillvatten ska avledas och renas eller tas om hand på annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. I samband med handläggning av tillkommande eller befintligt enskilt avlopp ger det generella tillståndsförfarandet kommunen möjlighet att bedöma vilken typ av avloppslösning som är lämplig samt vilken skyddsnivå som krävs inom vattenskyddsområdet utifrån Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd (HVMFS 2016:17) om små avloppsanordningar för hushållsspillvatten.

I det särskilt sårbara området som den primära skyddszonen utgör föreslås förbud mot nyetablering av enskilda avloppsanläggningar för vattentoaletter där grundvattnet utgör recipient för anläggningen (till exempel infiltrationsanläggningar). Förbudet föreslås eftersom sådana anläggningar medför en risk för förorening av vattentäkten. Ändring av befintliga anläggningar föreslås kräva tillstånd.

För etablering av andra typer av enskilda avloppsanläggningar inom primär skyddszon samt för etablering av avloppsanläggningar inom sekundär och tertiär skyddszon bedöms befintlig lagstiftning vara tillräckligt omfattande för att kommunen ska kunna ställa tillräckliga krav. Hög skyddsnivå bör dock tillämpas för enskilda avlopp inom vattenskyddsområdena.

6 § Uttag av grundvatten

Primär och sekundär skyddszon: Ny anläggning för uttag av grundvatten kräver tillstånd.

Motiv till föreskrift

Stora uttag av grundvatten, eller flera små uttag, kan utgöra en risk för sänkning av grundvattennivån och att den tillgängliga mängden grundvatten för den allmänna vattenförsörjningen minskar. Vattentäkter kan även medföra ökad sårbarhet för grundvattnet genom att en spridningsväg skapas för föroreningar till grundvattnet.

Bortledning av grundvatten kräver enligt 11 kap 9 § miljöbalken tillstånd från mark- och miljödomstolen. I 11 kap 11 § miljöbalken finns dock ett särskilt undantag från tillståndsplikten för vattenuttag för en- och tvåfamiljsfastigheters vattenförsörjning. Vidare finns i 11 kap 12 § miljöbalken ett generellt undantag från tillstånd om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas av vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Inom primär och sekundär skyddszon bedöms att undantaget inte bör tillämpas. Därför föreslås att uttag av grundvatten ska omfattas av krav på tillstånd. Inom tertiär skyddszon bedöms befintlig lagstiftning vara tillräcklig.

Inom den tertiära skyddszonen bedöms befintlig lagstiftning, tillsammans med miljöbalkens hänsynsregler, vara tillräcklig för att uppnå syftet med skyddet.

7 § Materialtäkter

Primär och sekundär skyddszon: Materialtäkt (täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter) inklusive husbehovstäkt är förbjudet.

Tertiär skyddszon: Husbehovstäkt kräver tillstånd.

Motiv till föreskrift

Materialtäkter ökar grundvattenmagasinets sårbarhet genom att markvegetation, jordlager och/eller berg avlägsnas och att avståndet från markytan till grundvattenytan minskar. Det kan få till följd att det naturliga skyddet mot förorening av grundvattnet försämras så att förorenande ämnen lättare kan nå grundvattnet. Även för mindre täktverksamheter som husbehovstäkter kan avlägsnandet av skyddande markskikt ha betydelse för skyddet av grundvattnet.

Det finns även en risk till följd av utsläpp av bränsle eller andra petroleumprodukter från arbetsmaskiner och tankar som används inom verksamheten. Förorening kan till exempel uppkomma på grund av spill eller läckage eller vid transport och påfyllning. Vid avslutade täkter finns risk att platsen används för dumpning av avfall.

För materialtäkter gäller generellt tillståndsplikt enligt 9 kap. 6a-d § miljöbalken. Enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) gäller tillståndsplikt för materialtäktsverksamhet och anmälningsplikt för större husbehovstäkter. Med husbehovstäkt avses uttag inom den egna bruksningsenheten för dess behov. Mindre husbehovstäkter kan anmälas för samråd till länsstyrelsen enligt 12:e kapitlet 6 § miljöbalken, om verksamhetsutövaren bedömer att täkten kan komma att väsentligt ändra naturmiljön.

Inom primär och sekundär skyddszon bedöms materialtäktsverksamhet och husbehovstäkt utgöra så stor risk för vattenförsörjningen att det föreslås vara förbjudet. Inom tertiär skyddszon föreslås krav på tillstånd för husbehovstäkter. För övrig materialtäktsverksamhet bedöms den generella lagstiftningen med tillståndsplikt för materialtäkter vara tillräcklig. Det är dock viktigt att vattenförsörjningsintresset beaktas i samband med prövning av sådana verksamheter och att försiktighetsåtgärder vidtas för att undvika negativ påverkan på vattenförsörjningen.

8 § Markarbeten

Primär och sekundär skyddszon: Maskinella schaktnings- och grävningsarbeten samt borrhning, pålning, spontning, sprängning och andra liknande arbeten kräver tillstånd. Undantag gäller för markarbeten som uppenbart inte medför försämring av grundvattnets kvalitet eller kvantitet. Undantag från kravet på tillstånd gäller även för akuta saneringsåtgärder som istället kräver anmälan.

Användning av förorenade massor eller massor med okänt ursprung eller okänt föroreningsinnehåll för igenfyllnad, utfyllnad eller andra anläggningsarbeten är förbjudet. Undantag från förbudet gäller för rena jordmassor.

Motiv till föreskrift

Markarbeten inkluderar schaktning, grävning, borrhning, sprängning, pålning och andra liknande arbeten. När markvegetation och jordlager avlägsnas ökar markens sårbarhet vilket får till följd att det naturliga skyddet mot förorening av grundvattnet försämras. I samband med djupare markarbeten, som pålning och borrhning, finns en risk att genomsläppliga jordlager perforeras så att transportvägar skapas för föroreningar från markytan till grundvattenmagasinet. Markarbeten kan utgöra en risk för förorening av yt- eller grundvatten genom ökad spridning av annars fastlagda ämnen. De medför också en risk för spridning av förorenande ämnen från arbetsmaskiner, till exempel bränsle och hydraulolja, till följd av olyckor, spill och läckage.

Inom tillrinningsområdet bedöms markarbeten utgöra störst risk i anslutning till grundvattenmagasinet, där en stor andel av grundvattenbildningen bedöms nå vattentäkten och sårbarheten är stor. Därför föreslås att maskinella schaktnings- och grävningsarbeten samt sprängning, pålning, spontning, borrhning och andra liknande arbeten kräver tillstånd inom primär skyddszon och anmälan inom sekundär skyddszon. Undantag från kravet på tillstånd föreslås för mindre markarbeten, exempelvis grävning för fundament för staket, flaggstång eller friggebod, markarbeten för plattsättning eller liknande där markarbetet uppenbart inte medför någon försämring av grundvattnets kvalitet eller kvantitet. Undantag från kravet på tillstånd föreslås även för akuta saneringsåtgärder som istället föreslås kräva anmälan. Med akuta saneringsåtgärder avses åtgärder som vidtas för att avlägsna eller förstöra föroreningar efter sådant spill eller utsläpp som riskerar att förorena grundvattnet.

Tillförsel av material för till exempel utfyllnad och utjämning av mark kan innebära risk för negativ påverkan på grundvattenkvaliteten om det sker med förorenade massor eller naturliga massor med egenskaper som kan förorena grundvattnet. Därför föreslås att utfyllnad eller upplag av massor som kan förorena grundvattnet är förbjudet inom både primär och sekundär skyddszon.

Inom den tertiära skydds-zonen bedöms miljöbalkens hänsynsregler vara tillräckliga för att uppnå syftet med skyddet.

9 § Vaghållning

Primär och sekundär skyddszon: Upplag av asfalt och oljegrus är förbjudet.

Upplag av vägsalt, saltinblandad sand eller annat medel för halkbekämpning eller dammbindning är förbjudet.

Motiv till föreskrift

Asfalt och oljegrus kan innehålla föroreningar som oljor, tungmetaller och polycykliska aromatiska kolväten (PAH). När dessa ämnen lakas ut från upplag riskerar de att förorena grundvattnet, särskilt i områden med genomsläppliga jordar.

Lagring av vägsalt kan leda till att salt löses upp och tränger ner i marken, vilket kan orsaka höga halter av klorid i grundvattnet vilket kan medföra förorening av grundvattnet.

Mot bakgrund av dessa risker föreslås förbud mot upplag av asfalt och oljegrus inom primär och sekundär skyddszon. Förbud föreslås även mot upplag av vägsalt, saltinblandad sand eller annat medel för halkbekämpning eller dammbindning inom primär och sekundär skyddszon.

Inom den tertiära skydds-zonen bedöms miljöbalkens hänsynsregler vara tillräckliga för att uppnå syftet med skyddet.

10 § Farligt gods

Primär och sekundär skyddszon: Uppställning av fordon eller släp med farligt gods är förbjuden.

Motiv till föreskrift

Farligt gods är ämnen och föremål som på grund av sina kemiska eller fysikaliska egenskaper kan orsaka skador på liv, hälsa, miljö eller egendom vid transport¹. Farligt gods kan till exempel ha explosiva, brandfarliga, giftiga, radioaktiva eller frätande egenskaper. Som exempel på farligt gods kan nämnas bensin, diesel, gasol, svavelsyra, arsenik och andra vattenförorenande ämnen. En olycka med farligt gods inom sårbara områden kan få mycket allvarliga konsekvenser för vattenförsörjningen.

---

¹ MSB (2019). *Transport av farligt gods – Väg och järnväg 2019/2020*. Publikationsnummer MSB1386.

Därför föreslås förbud mot uppställning av fordon eller släp med farligt gods inom primär och sekundär skyddszon.

11 § Definitioner

I dessa föreskrifter används följande begrepp med nedan angiven betydelse.

Akuta saneringsåtgärder: Åtgärder som vidtas för att avlägsna eller förstöra föroreningar efter spill eller utsläpp som riskerar att förorena grundvattnet.

Arbetsfordon: Fordon som innehåller flytande bränsle eller hydrauloljor och som är avsedda att användas vid verksamhetsutövning. Fordon med bränsletank som understiger 100 liter omfattas inte av definitionen. Arbetsfordon kan till exempel vara traktorer, lastbilar, bussar eller grävmaskiner. Även arbetsfordon uppställda för reparation inkluderas.

Arbetsmaskin: Maskiner som är avsedda att användas vid verksamhetsutövning, som inte är ett fordon och som drivs med flytande bränsle eller innehåller hydrauloljor. Arbetsmaskiner kan vara stationära förbränningsmotorer, transformatorer, elverk m.m. Handhållna arbetsmaskiner, som till exempel motorsåg eller handgräsklippare, undantas.

Bekämpningsmedel: Omfattar kemiska och biologiska växtskyddsmedel och biocidprodukter som är avsedda för att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom.

Fordon: Ett transportmedel som är konstruerat för att användas på väg eller i trafik och som är beroende av motordrift för framdrivning.

För grundvattnet skadliga ämnen: Kemiska ämnen, föreningar eller blandningar som, vid utsläpp eller spill, riskerar att förorena eller försämra kvaliteten på grundvatten. Detta inkluderar, men är inte begränsat till:

1. Petroleumprodukter som bensin, diesel och oljor,
2. Tungmetaller som bly, kvicksilver, kadmium och krom,
3. Bekämpningsmedel,
4. Lösningssmedel och organiska ämnen med låg nedbrytbarhet, som klorerade kolväten,
5. PFAS (poly- och perfluorerade alkylsubstanser), inklusive PFOA, PFOS och andra fluorerade ämnen,
6. Flamskyddsmedel,
7. PCB (Polyklorerade bifenyler),
8. Fenoler,

9. Kemikalier med hög rörlighet i marken och förmåga att spridas till grundvattnet.

Förorenade massor: Massor från en deponi, mark, vatten, sediment och/eller byggnader vars föroreningshalt överskrider lokal bakgrundshalt. Vad som avses med förorenade massor kan därför variera mellan olika platser.

Grot: Grot är en förkortning av ”grenar och toppar”, alltså de delar av trädet som består av kvistar, grenar och trädtopp och som blir över vid avverkning.

Hantering: En verksamhet eller åtgärd som innebär att en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara tillverkas, bearbetas, behandlas, förpackas, förvaras, transporteras, används, omhändertas, destrueras, konverteras, saluförs, överlåts eller är föremål för något annat jämförbart förfarande.

Husbehov: Med husbehov avses hantering av mindre mängder eller i mindre utsträckning, som inte kan jämföras med yrkesmässig hantering. Gödselhantering från pälsdjur eller fjäderfä som inte är sällskapsdjur samt från idisslare (t.ex. nötkreatur, get, får och hjort), häst eller svin anses inte vara för husbehov.

Husbehovstäkt: Sådant uttag av material som ska användas inom den egna fastigheten för dess egna behov. En husbehovstäkt där det utbrutna materialet används som ersättning för tjänster, avyttras eller på annat sätt utnyttjas kommersiellt betraktas inte som husbehovstäkt.

Lagring: Förvaring eller upplag under längre tid än i omedelbar anslutning till själva användandet.

Materialtäkt: Avser täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter.

Obevakad: Obevakad avser en situation där arbetsfordon eller arbetsmaskiner lämnas utan någon form av övervakning eller tillsyn. Det innebär att det inte finns någon person eller system närvarande som aktivt övervakar eller ser till parkerade arbetsfordon eller arbetsmaskiner.

Punktbehandling: Avser en lokal och tillfällig behandling mot sådan ohyra, skadedjur eller växter som riskerar att orsaka skada på egendom eller innebära en hälsorisk för människor. Insatsen kan till exempel innebära:

- bekämpning som utförs med sprayburk för hushållsbruk
- bekämpning eller behandling av en stam eller ett rotsystem i taget om den använda metoden har sådan precision att inget bekämpningsmedel hamnar någon annanstans än på det avsedda objektet och endast täcker/berör en begränsad del av objektet.

Som punktbehandling räknas inte fläckvis behandling runt skogsplantor över ett helt hygge. Inte heller kan en totalinsats fördelad över flera tätter på varandra följande spridningstillfällen räknas som punktbehandling.

Rena jordmassor: Rena jordmassor avser massor som underskrider Naturvårdsverkets riktvärden för mindre än ringa risk (MRR) enligt handbok 2010:1, eller massor som via provtagning visar halter som inte överskrider lokal bakgrundshalt. Vad som avses med rena massor kan variera mellan olika platser och får avgöras av den kommunala tillsynsmyndigheten för frågor som rör förorenad mark.

Skogsbruksåtgärder avser åtgärder inom skogsbruket som påverkar mark- och vattenförhållanden, till exempel avverkning, gallring, markberedning, skogsdikning och anläggande av skogsbilväg.

Upplag: Plats på marken eller i vattnet för uppläggning och förvaring.

Uppställning: Parkering av arbetsfordon eller arbetsmaskiner.

Yrkesmässig: Verksamhet som har en viss omfattning och varaktighet, ett objektivet fastställbart vinstsyfte och är av självständig karaktär. Samtliga dessa kriterier måste vara uppfyllda för att en verksamhet ska anses vara yrkesmässig. Verksamheten behöver dock inte vara vederbörandes huvudsysselsättning. Kravet på vinstsyfte markerar gränsdragningen mot hobbyverksamhet.

Allmänna bestämmelser

Ikraftträdande

Skyddsföreskrifterna ska gälla från den tidpunkt beslutet träder i kraft. Enligt 7 kap 22 § miljöbalken ska skyddsföreskrifterna gälla från denna tidpunkt även om de överklagas.

Övergångsregler

Pågående verksamheter som omfattas av förbud enligt dessa föreskrifter, får utan hinder av förbudet fortsätta att bedrivas i oförändrad omfattning intill dagen ett år efter det att dessa föreskrifter har trätt i kraft. Därefter får verksamheten inte bedrivas.

Pågående verksamhet som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt dessa föreskrifter och som inte har varit tillstånds- eller anmälningspliktig enligt äldre föreskrifter, får utan hinder av tillstånds- eller anmälningsplikten fortsätta att bedrivas i oförändrad omfattning intill dagen ett år efter det att dessa föreskrifter har trätt i kraft. Därefter får verksamheten bedrivas endast om den som bedriver verksamheten senast den dagen lämnat in en ansökan om tillstånd eller anmälan i enlighet med vad som föreskrivs i föreskrifterna.

Tillstånd och anmälan

Tillståndsansökningar och anmälningar enligt dessa skyddsföreskrifter prövas av den kommunala nämnden för miljöfrågor. Som förutsättning för tillstånd gäller att det

kan visas att verksamheten kan utföras och drivas utan risk för skada på grundvattenmagasinet. Ansökan/anmälan ska lämnas in skriftligen.

Tillstånd eller anmälan enligt dessa skyddsföreskrifter krävs inte om verksamheten har tillståndsprövats enligt miljöbalkens 9 kap (Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd), 11 kap. (Vattenverksamhet) eller enligt förordning utfärdad med stöd av dessa kapitel.

Dispens från förbud

Om det finns särskilda skäl kan länsstyrelsen bevilja dispens från förbud i föreskrifterna enligt 7 kap. 22 § miljöbalken. I beslut om dispens kan länsstyrelsen föreskriva om särskilda villkor som anses nödvändiga för att skydda vattentäkten (16 kap. 2 § miljöbalken). Dispens får, enligt 7 kap. 26 § miljöbalken, endast meddelas om det är förenligt med föreskrifternas syfte.

Innan länsstyrelsen medger dispens ska samråd äga rum med vattentäktens huvudman och den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna utgör inte hinder mot den hantering och de verksamheter som är nödvändiga för vattentäktsverksamhetens bedrivande.

Föreskrifterna utgör inte hinder för genomförande av nödvändiga insatser för att avhjälpa akut föroreningsrisk i samband med olyckshändelse, spill eller läckage.

Övriga upplysningar

Fastighetsägares ansvar

Fastighetsägare ska informera eventuella hyresgäster och arrendatorer om vattenskyddsföreskrifterna.

Anmälan om olyckshändelse

Olyckshändelser, spill eller läckage inom skyddsområdet som kan medföra risk för yt- eller grundvattenförorening ska omedelbart anmälas av den som orsakat tillbudet eller fått kännedom om händelsen enligt 2 kap. 1 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Anmälan ska göras till räddningstjänsten, tel. 112, eller i icke-akuta fall till miljökontoret. Avhjälpandeåtgärder till följd av händelsen ska anmälas till tillsynsmyndigheten enligt 28 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Om det upptäcks en förorening på en fastighet och föroreningen kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön ska, enligt 10 kap 11 § Miljöbalken, den som äger eller brukar fastigheten genast underrätta tillsynsmyndigheten.

Hänsynsregler

De allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken gäller alla. De kan läsas i sin helhet i 2 kap miljöbalken (1998:808). Reglerna innebär att alla alltid måste vara försiktiga och vidta de åtgärder som behövs för att skydda, förebygga, hindra och motverka risk för skada eller olägenhet på hälsa och miljö. Det handlar bland annat om att ha kunskap om hur den egna verksamheten eller åtgärden riskerar att inverka på människors hälsa eller miljön och vid behov vidta de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs för att begränsa påverkan.

Övrig lagstiftning

Utöver anmälan, tillstånd eller dispens enligt vattenskyddsföreskrifterna kan det krävas prövning även enligt annan lagstiftning.

Ny lagstiftning

Bestämmelser enligt nya lagar och förordningar, som fastställs efter beslutsdatum och som utökar skyldigheterna inom vattenskyddsområdet, gäller utöver här meddelade föreskrifter.

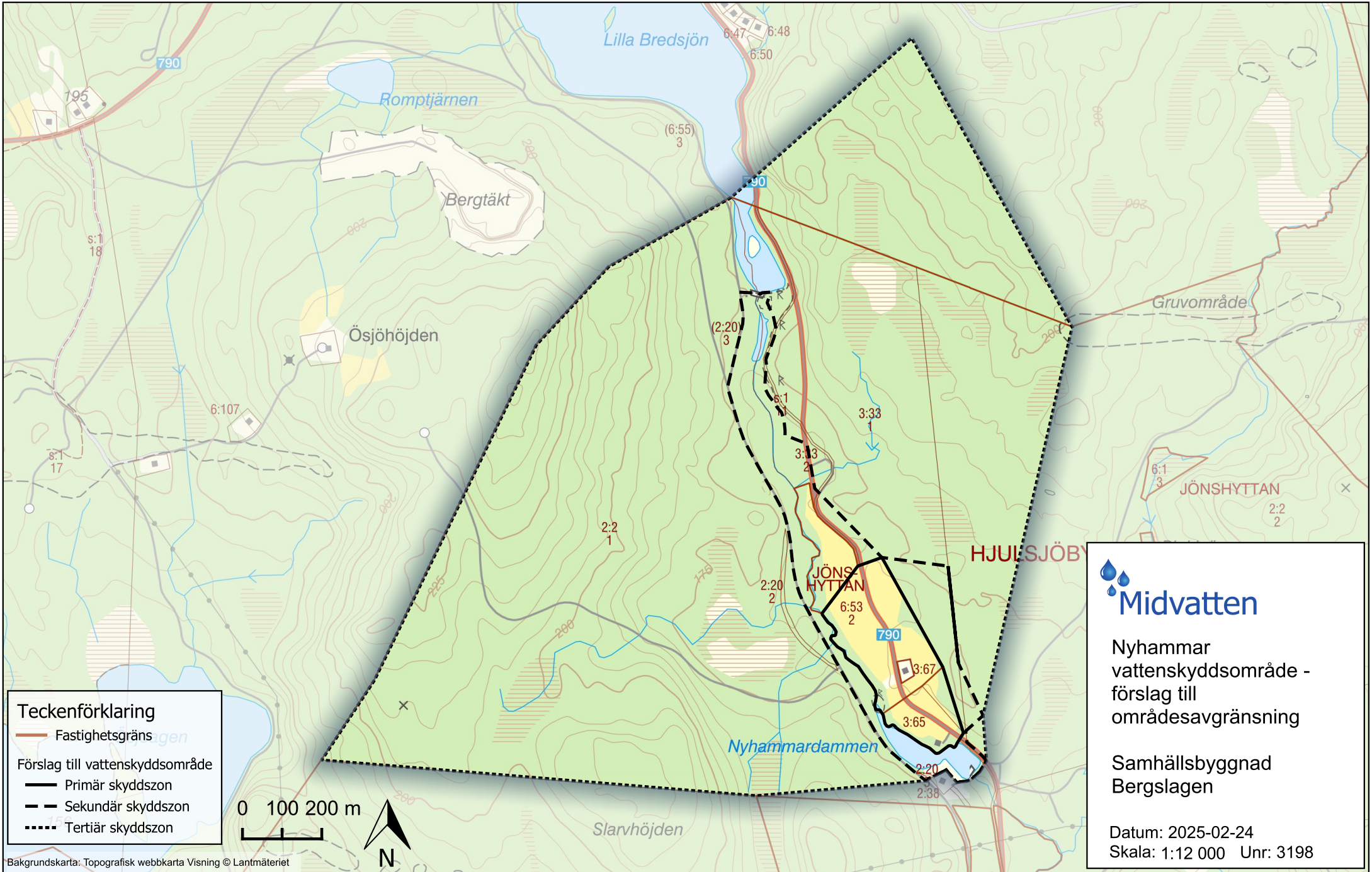
Påföljd

Överträdelse av vattenskyddsföreskrifterna kan medföra ansvar enligt 29 kap. miljöbalken (1998:808).

Skyltning

Där allmänna vägar passerar gräns till vattenskyddsområdet eller vid vägar som passerar genom området kan vattentäktens huvudman komma att sätta upp skyltar som utmärker och informerar om vattenskyddsområdet. Annans mark får tas i anspråk för detta (7 kap. 22 § miljöbalken). Utformningen av skyltar ska följa rekommendationer från berörda myndigheter.

Teckenförklaring

- Fastighetsgräns
- Förslag till vattenskyddsområde
- Primär skyddszon
- Sekundär skyddszon
- Tertiär skyddszon

Midvatten

Nyhammar
vattenskyddsområde -
förslag till
områdesavgränsning

Samhällsbyggnad
Bergslagen

Datum: 2025-02-24
Skala: 1:12 000 Unr: 3198